

Divan Edebiyatında Kullanılan Türler

Divan Edebiyatında Kullanılan Manzum Türler

Tevhit: Allahı, yaratılış ve kainatın aslı gibi unsurları ele alıp işleyen manzumelere “tevhit” adı verilmektedir. Tevhitte Allah’ın kudret isimleri yer alır.

Münacaat: Allah’a yakarmak ve Allah’tan istekte bulunmak amacıyla yazılan şiirlere denir.

Naat: Hz. Muhammed’i övmek amacıyla yazılan şiirlerdir. Düzyazı şeklinde olanı da vardır.

Naatlarda Hz. Muhammed’e duyulan sevgi ve saygı dile getirilir. Onun hayatı, hicreti, mihracı, dini yayma konusunda verdiği mücadele ve mucizeler anlatılır. Fuzuli’nin “Su Kasidesi” en güzel örneğidir.

Methiye: Methetme, övme anlamına gelen methiye, edebiyatta padişahları, sadrazamları, devlet ileri gelenlerini ve din büyüklerini övmek için yazılan şiirlerdir. En güzel örneklerini Nef’i vermiştir.

Fahriye: Şairin kendini övdüğü, kendi üstünlüklerinden bahsettiği şiirlerdir. Bu türün en önemli şairi Nef’i’dir.

Hicviye: Bir kişiyi, toplumsal bir olayı ya da bir kurumu hicvetmek için yazılan şiirlerdir. Hiciv türünün en önemli sanatçısı Nef’i’dir.

Mersiye: Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak için ölen kişiyi över nitelikte yazılan şiirlerdir. En güzel örneği Baki’nin Kanuni Mersiyesi’dir.

Mevlit: Mesnevi nazım şekliyle yazılan bu tür şiirlerin konusu Hz. Muhammed’i övmektir. En güzel örneğini Süleyman Çelebi (Vesület’ün Necat) vermiştir.

Şehrengiz: Bir şehir ile o şehrin güzellikleri hakkında yazılan eserlerdir. Çoğunlukla nazım biçimlerinden mesneviyle yazılır.

Hilye: Hz. Muhammed’in fiziksel ve kişisel özellikleriyle örnek davranışlarını konu alan eserlere denir. Zamanla dört büyük halifeyi de kapsamıştır.

Muamma: Divan edebiyatında isimler üzerine düzenlenen manzum bilmecelere denir. Lügazdan farkı sadece isimlerle ilgili olarak düzenlenmesidir. Genellikle divanların sonunda yer alan bu türün en güzel örneklerini Edinelî Emri vermiştir.

Lügaz: Manzum bilmece anlamına gelen lügaz, tema olarak ele alınan kavramın özelliklerini belirtmek anlamına gelir.

Divan Edebiyatında Kullanılan Mensur Türler

Fütüvvetname: Ahilik teşkilatının özelliklerini taşıyan eserlerdir. Bu eserler, insanlara toplumda nasıl davranmaları gerektiğini belirten dini-ahlaki özellikler taşıyan eserlerdir. Sade nesir türünde yazılır.

Siyasetname: Devlet yönetiminde görev alacak yönetici adaylarına devletin nasıl yönetileceği hakkında bilgi veren, öğütlerde bulunan ahlaki didaktik eserlerdir. Yusuf Has Hacıp’in “Kutadgu Bilig” adlı yapıtı bu türün ilk örneğidir.

Vakayiname: Osmanlı’nın resmi tarih kitaplarıdır. Tarih yazarı müverrih, vakayiname yazarı ise vakanüvis olarak adlandırılır. Divan edebiyatında Aşıkpaşazade Tarihi, Tacü’t-Tevarih (Hoca Saadettin Efendi), Peçevi Tarihi, Naima Tarihi, Cevdet Paşa Tarihi bu türde yazılmış eserlerdir.

Letaifname: Güldürü öğeleri bulunduran anı-fıkra niteliği taşıyan eserlere denir.

Sefaretname: Osmanlı elçilerinin buldukları ülkelere ait bilgi ve izlenimlerini içeren gezi yazısını andıran yapıtlardır. Yirmisekiz Çelebi Mehmet’in “Paris Sefaretnamesi” bu türün başarılı bir örneğidir.

Manzum - Mensur Ortak Türler

Kırk Hadis: Hz. Muhammed'in 40 hadisi ile bu hadislerin açıklayıcı bilgilerinden oluşan eserlerdir.

Surname: Divan edebiyatında şehzadelerin sünnet, hanım sultanların doğum ve evlenme törenlerini anlatan eserlere denir. Bu yapıtlarda sünnetleri anlatanlara hitan, evlenme törenlerini anlatanlara velime denir.

Kıyafetname: İnsanların fiziksel görünümünü esas alan ve açıklayan eserlerdir. Divan edebiyatında kıyafetnamenin ilk örneği Hamdullah Hamdi'nin Kıyafetname adlı eseridir.